

NÜKLEER SİLAHLAR VE İKİNCİ DÜNYA SAVAŞI

Hiroşima ve Nagazaki'de yaratılan yıkımın ardından, nükleer silahlar hem sosyal bilimcilerin hem de toplumun dikkatini çekmiştir. Bazıları, dünyada barışı sağladığı için nükleer silahların faydalı olduklarını iddia ederler. Daha eleştirel yaklaşanlar ise bu fikre katılmayıp nükleer silahların sadece çatışmaları yoğunlaştıracağını düşünürler. Ne yazık ki nükleer silahların yararlarıyla ilgili birçok kuramın, kabul ve ret hususunda yeterli tarihsel veri bulunmadığından dolayı akibeti belirsizdir. Tutarlı kanıtların yokluğunda, düşünce deneyleri kuramlar hakkında fikir yürütmek için yararlı olabilir. İkinci Dünya Savaşı (İDS) öncesi nükleer silahların varlığını farz ederek, bu ödev, nükleer silahların savaşın nedenlerine etkileri ile ilgili sonuçlara varacaktır. İlk olarak, nükleer silahların karşılıklı mahvolma ilişkisini ortaya çıkararak, askeri denge kurarak, kararvericileri dikkatli kararlar almaya ve görüşmeler yapmaya iterek, ve savaşın militaristçe yüceltilmesini ortadan kaldırarak, savaşların olmasını engelleyebilir. İkinci olarak, Almanya üzerindeki kontrolü, müzakerelere gitmekteki gönülsüzlüğü, çarpık ideolojisi ve caydırılmaz doğasına bakarak, Hitler'in İDS'nin başlamasındaki rolü incelenmelidir. Son olarak, nükleer silahların çatışmayı önlemek bir yana, İDS'yi daha da derinleştireceği savunulacaktır.

Bölüm 1 – Nükleer Silahlar ve Savaşın Engellenmesi

İlk olarak, nükleer silahların savaşları nasıl önlediğini incelemek önemlidir. Bu bölümde, nükleer silahlar ve savaşın önlenmesi ile ilgili dört kuram geliştirilecektir.

Nükleer silahlar karşılıklı mahvolmayı mümkün kılan araçlar olarak savaşı engeller. Karşılıklı Mahvolma ilişkisi (KMI), bir nükleer savaşta tarafların birbirlerine kabul edilemeyecek derecede zarar verme yetisine sahip olduğunu söyleyen kavramdır. Nükleer silahlara ait iki özellik KYE'yi mümkün kılar. İlk olarak, bir ülkenin diğeri karşılık vermeden, başka bir ülkenin nükleer silahlarını ele geçirme olasılığı hayli düşüktür. Bunun nedeni birçok ülkenin 'savunmaya yönelik' nükleer silahlarını tespit edilmesi zor olan denizaltılarda tutmalarıdır. İkinci olarak, bir ülkenin diğere kabul edilemeyecek bir zarar vermesi için birkaç nükleer silah yeterlidir. Günümüzdeki 1 megaton değerinde dinamite eşit olan füzyon bombalarını ele alalım. Bu silahlar, 3,5 millik alandaki altyapıyı yok eder ve 11 millik alanda radyasyondan kaynaklı ikinci derece yanığa neden olurlar.¹ Nükleer silahlardan önce, savaşlar kazanan tarafa kabul edilebilir bir zarar verirdi çünkü savaşın düşman topraklarında kazanılması mümkündü. Ancak nükleer silahların geliştirilmesi ve karşılıklı mahvolma korkusuyla, savaşın olasılığı azalmıştır çünkü nükleer savaş hem kazanan hem de kaybedene büyük derecede zarar verecektir. Kısacası, savaşın ciddi derecedeki maliyeti, savaşla elde edilecek herhangi bir yarara üstün gelmiştir.

Buna ek olarak, nükleer silahlar devletlerin güçleri arasında denge sağlayarak savaşı engeller. Tarih boyunca genellikle savaşlar daha üstün askeri güçler tarafından kazanılmıştır. Daha fazla askere, ya da en iyi teknolojiye veya en çok sanayi üretimi yapan taraf kazanan olmuştur. Askeri üstünlükle kazanılan savaşlardan sonra, kazanan taraf daha zayıf olanın üstünde kendi iradesini kullanabiliyordu. Günümüzde nükleer silahlar güçlü ve zayıf askeriye sahip ülkeler arasında bir denge sağlamıştır. Gerçek şudur ki sayısı kaç tane olursa olsun hiçbir tank, uçak, ya da gemi çok iyi saklanmış bir nükleer savunma silahlarına karşı bir ülkeyi koruyamaz. Devletlerin birbirlerine verebilecekleri zarar kabaca

---

¹ David Ziegler, *War, Peace, and International Politics 2. baskı* (Boston: Little, Brown, 1981), 223.

eşit olması için zayıf devletin birkaç nükleer silah edinmesi yeterli olacaktır. Bu yolla, nükleer silahlar askeri dengeleri sağlarlar ve daha güçlü devletlerin zayıflara karşı savaş başlatmasını engellerler.

Nükleer silahlara sahip olunması, daha dikkatli kararlara ve müzakerelere neden olarak savaşı engeller. Nükleer silahlar korkutucudur. Birçoğu için, bu silahların yıkıcı gücü mantığın ötesindedir. Bu korku, henüz nükleer bir savaş görmediğimiz için artar: nükleer savaşların yaratacağı terör bilinmektedir. Ancak, bu korkunun yararlı olduğu söylenebilir. Ziegler'in de dediği gibi, 'her iki taraf da büyük derecede yıkım gücüne sahip olduğunda, savaşı kaybetmekle ilgili geleneksel korkuya başka bir korku da eklenir: savaşa çoktan başlamış olma korkusu'.² Dolayısıyla nükleer silahların her iki tarafta da olması, karar-vericileri savaşa girmenin sonuçları hakkında ciddi şekilde düşünmeye iter. Ayrıca, devletler arasındaki iletişim de iki tarafın da kaybedeceği çok şey olduğundan artar. İletişim, karşı tarafın niyetleri hakkındaki yanlış algılamaları düzeltmeye yardım olur. Diğerinin niyetlerini anlamak, savaştan kaçınmasına ve her iki ulusun da bir orta yol bulmasına yardımcı olur.

Dördüncü ve sonuncu olarak, nükleer silahlar, savaşın militarist bir şekilde yüceltilmesini engelleyerek savaşı önlerler. Bir ülke militarist değerler fazladan değer verdiğinde, insanlar savaşla gelen yıkımı unuturlar ve savaşın hem birey hem de toplum için yararlı olduğunu düşünürler. Militarizmi savunanlar, savaşa destek sağlamak için savaşı romantize ederler. Militarizm, savaşın bireylerin sadakat, cesaret, disiplin ve güç gibi erdemler kazandırdığını savunur. Bu anlayışa göre, savaş erkekliğe geçiş yoludur. Nükleer silahlar bu militarist yanılsamaları ortadan kaldırır. Onları savaşın gerçekliğini görmeye zorlar: savaş alanında birbirlerine diklenen erkekler yerine, bir tek düğmeye basmakla yok edilen şehirler. Nükleer silahla karşılaştığında, ne seviyede olursa olsun sadakat, cesaret ya da güç bir askeri koruyabilir. Erkekliğe geçişin yüce bir yolu olmaktan çok, nükleer savaş sivil ve askerlerin soğuk kanlılıkla katledilmesidir. Bu yolla, militarizmi engelleyerek, nükleer silahlar savaşı engeller.

Bu dört kurama göre, nükleer silahlar barışı sağlarlar. Nükleer silahlara sahip olan devletlerin olduğu bir yerde, savaşın militarist yüceltilmesinden vazgeçilir, daha dikkatli kararlar alınır ve müzakereler yürütülür, askeri güçler eşitlenir, ve KYE sağlanır. Ancak, bu kuramları doğrulayacak gerekli koşullar İkinci Dünya Savaşı'na giden yıllarda mevcut değildi.

Bölüm 2 – Varsayımlar

İDS'nin nedenlerini incelemeyen önce, bu düşünce deneyinin temelini oluşturan bazı önermelerden bahsedilmesi gereklidir. İlk olarak, bu deney, nükleer silahların 1920 ila 1933 arasında Almanya, İngiltere, Fransa, Sovyetler Birliği ve Amerika Birleşik Devletleri yayıldığını ve hepsinin karşılık vererek karşı tarafın toplumunu yok etme yeteneğine sahip olduğunu farz etmektedir. İkincisi, devletlerin liderlerinin nükleer silahların yıkıcı etkisini bilecek kadar nükleer silah testi yaptıklarını varsayılmıştır. Bu düşünce deneyinin en önemli varsayımı ise nükleer silahların savaşa doğru giden tarihsel çizgide ve olaylarda herhangi bir değişikliğe yol açmayacağıdır. Özellikle, karşıolusul bu nükleer dünyada, Hitler yine iktidara gelecektir.

Bölüm 3 – Baş suçlu: Hitler

Tek bir adamın İDS'ye yol açtığını söylemek abartılı bir iddia olsa da, savaşın başlamasında Hitler'in rolü inkar edilemez. Başından beri, Hitler kendisine savaşa sürükleyecek çarpık bir ideolojiye sahipti.

---

² Ziegler, *War, Peace, and International Politics* 2. Baskı, 227.

Alman toplumu üzerindeki sıkı otoritesiyle kendi ulusunu da savaşa sürükledi. Ayrıca, diğer devletlerin savaşı önleme denemelerini boşa çıkarırcasına, müzakere yöntemini reddetti. En önemlisi, Hitler Alman toplumunu değil, kendi askeri amaçlarında ilerlemeyi düşündüğü için caydırılmadı.

Hitler'in çarpık ideolojileri onun savaşçı planlarının temelini oluşturuyordu. Haffner'ın da söylediği gibi, 'Hitler, politik stratejisini, kendisi için rasyonel bir mantık sistemi oluşturan katı ve sınırlı temel fikirler üzerine kurmuştu'.³ Hitler'in düşüncesine göre, dünyadaki yegane aktörler, uluslar ve ırklardı. Ulusların kendi yaşam alanlarını ve güvenliklerini sağlamak için savaşmaları gerektiğine inanıyordu. Bunun yanında, Hitler, savaşın insanın evrimi için gerekli olduğunu; güçlü uluslar savaşları kazanıp yayılırken, zayıf uluslar yok olacağını düşünüyordu. Hitler ayrıca dünya hakimiyetinin gerekliliğine inanıyordu. Bu anlayış, Hitler'in konuşmalarının birinde ortaya çıkmaktadır: 'insanlık kendini, ancak tüm dünyanın kaynaklarına sahip olan üstün ulusun çözebileceği, sorunlarla yüzleşmiş olarak bulacaktır'.⁴ Dolayısıyla, Hitler, dünyanın insanlığın kurtuluşunu sağlayacak üstün bir ulusa ihtiyacı olduğuna inanıyordu. Bu yolla, Hitler savaşıma isteğini ve savaşları savunuyordu.

Hitler'in Alman toplumu üstündeki kontrolü, ona ulusal düzeydeki karar alma süreçlerinde tam güç veriyordu. Parti içindeki ve toplumdaki muhalefeti korku ve şiddetle yok etmek için, kendi özel askeri grubunu (SA) kurdu. Kontrolü tam olarak eline geçirdiğinde, Hitler kamuoyunu etkisi altına aldı. Onun emriyle, Almanya'nın halkla ilişkiler kampanyası, Nazi ideolojisini sözde akademik bilgiler üreterek, basın üzerinde baskı kurarak ve gençlik programlarıyla yaydı.⁵ Hitler'in hipnotize edici söylev yeteneği de kamuoyu oluşturmada etkiliydi. Bunların yanında, toplum, Hitler'in mucizevi başarılarını da destekliyordu. Toplum, Hitler'in Almanya'yı Büyük Bunalım'dan çıkardığını, işsizlik problemini çözdüğünü,⁶ ülkeyi eski zamanlardaki askeri gücüne kavuşturduğunu görüyordu.⁷ Bu değişikliklerle toplum nezdindeki saygısını arttırdı. Böylece, ister korku, ister beyin yıkama veya saygı uyandırmakla olsun, Hitler Alman toplumunu kazanmıştı ve bu ona savaşı başlatma gücü verdi.

Ulusal düzeyde, Hitler ile müzakere etmenin imkansızlığı barışı koruma çabalarını sonuçsuz bırakıyordu. Hitler, Almanya'nın diğer ülkelere verdiği sözleri tutmuyordu. Örneğin, Versay Antlaşması'nı bozdu, Almanya'yı Milletler Cemiyeti'nden geri çekti ve Ren bölgesinde, Avusturya'da ve Çekoslovakya'da verdiği sözleri bozdu.⁸ Hitler'in kendi sözleri kendisi için müzakerelerin ne kadar önemsiz olduğunu kanıtlıyor. 1945'te İDS ile ilgili şunları söylüyor: 'Aslında savaşı bir yıl öncesinde başlatmakta çıkarımız vardı...Ancak İngiliz ve Fransızlar Münih'te bütün isteklemizi kabul edince hiçbirşey yapamadık'.⁹ Görülüyor ki Hitler savaşı başlatmak istiyordu ve müzakereleri buna engel olarak görüyordu.

Ayrıca, Hitler Alman toplumuna değer vermediği için caydırılmazdı. Hitler'e göre, savaş ya hep ya hiçti: bir ulus ya kazanırdı ya da kaybederdi. Eğer ulus kazanırsa, bunun nedeni ulusun ırkının diğerlerinden daha üstün olmasıydı. Kaybederse, bunun nedeni o ulusun var olmayı hak etmiyor olmasıydı. Bu nedenle, Alman toplumuna verdiği değer, Almanya'nın savaş kazanmasına göre değişiyordu. Hitler'in İDS'nin sonuna doğru sergilediği davranışlar bu düşünüş tarzının göstergeleridir.

³ Sebastian Haffner, *The Meaning of Hitler* (Cambridge, MA: Harvard University Press 2004), 76-77.

⁴ Haffner, 79.

⁵ Van Evera, *İkinci Dünya Savaşı'nın Kökenleri*, ders notları, 1.

⁶ Haffner, *The Meaning of Hitler*, 27.

⁷ Haffner, 29.

⁸ Van Evera, ders notları, 4.

⁹ Haffner, *The Meaning of Hitler*, 41.

Almanya'nın parçalanması için Alman hükümetinin seçilmiş 5000 yetkilisini tutuklatmıştır.¹⁰ Ardenler'deki saldırı sırasında Batılı güçlere karşı kendi güçlerinin yok edilmesine göz yummuştur.¹¹ Sorun sadece bu askeri hareketin başarısızlıkla sonuçlanacağına belli olması değildi, doğudaki Alman birlikleri yaklaşan Ruslara karşı savunmasız bırakılmıştı. Savaşın sonuna doğru Müttefikler'in kazanacağı belli olduğunda, Hitler, Alman toplumunun Müttefikler'e teslim olmaksızın onun Ruslar'ın merhametine bırakılmasını tercih etmişti. Almanya'da Rus işgalinin korkusuyla Müttefikler'e teslim olma eğilimi vardı. Ruslar merhametsiz, Batılılar ise medeni olarak görülüyordu. Dolayısıyla, Hitler, Batı Almanya'nın Doğu Almanya'ya taşınmasını emrettiğinde, amacı Alman toplumunu yok etmektir. Hitler, Batı Almanya'nın boşaltılması ile ilgili görüşlerini Silahlanma Bakanı Speer'e şöyle açıklamıştı:

'Eğer savaş kaybedilirse ulus da kaybedilmiş olur. Alman ulusunun hayatta kalması için gerekli olan temel unsurlar için endişelenmeye gerek kalmaz. Bu durumda, bu unsurları kendimizin yok etmesi daha iyidir. Bu ulus kendisini olduğundan daha güçsüz olarak gösterdiği için, gelecek doğudan gelecek olan daha güçlü ulusa ait olacaktır. Her durumda, en güçlüler savaşta düştüğü için, geriye kalanlar zayıf olanlar olacaktır.'¹²

Bu alıntı, Hitler'in savaşa ve Alman toplumuna olan bakışının altını tekrar çizmektedir: eğer Almanya savaşı kazanmıyorsa, Hitler Alman toplumuna hiç değer vermiyordu. Onun Alman toplumuna yönelik duyarsızlığı, Hitler'i caydırılmaz yapmıştı.

Hitler'in çarpık ideolojisi, ona savaşmak için neden vermişti. Alman toplumu üzerindeki kontrolü de savaşmak için gereken araçları sağlamıştı. Müzakerelere olan olumsuz bakışı, barışı koruma çabalarını imkansız kıldı. Son olarak, Alman toplumuna değer vermemesi, Hitler'in caydırılabilirliğini ortadan kaldırdı. Dolayısıyla, Hitler İDS'nin başlamasında çok büyük sorumluluk sahibidir.

Bölüm 4 – Hitler: Dizginlenemez Güç

Daha önce de gösterildiği gibi, nükleer silahlar savaşları engelleyebilir. Doğru koşullar altında, bu silahlar savaşın yücettilmesini engeller, müzakerelerin önünü açar, karşılıklı mahvolmayı mümkün kılarak savaşları önleyebilirler. Gerçekte, Hitler'in çarpık ideolojisi, Almanya üzerindeki kontrolü, uzlaşmaz tutumu, caydırılmaz doğası göz önünde alınır, nükleer silahların İDS'nin engellenmesinde çok az rolünün olabileceği görülecektir.

Hitler'in Almanya üzerindeki kontrolü, İDS'nin militarizm olmadan da başlayabileceği anlamına gelir. Yukarıda da bahsedildiği üzere, nükleer silahlar, militarizmin savaşı yücelten unsurlarını ortadan kaldırarak, toplumun savaş hakkındaki görüşlerini değiştirebilir. Ancak, toplumun savaşla ilgili söyleminin değişmesi, eğer toplumun liderler üzerinde etkisi olduğu durumlarda savaşı engeller. Hitler'in güç ve propaganda ile veya kendisine saygı uyandırarak toplumu kontrol etmesi, toplumun desteği olmadan da savaşı başlatmasını olası kılmıştır. Bu görüşe kuşkuyla yaklaşanların sadece Yahudi Soykırımı örneğine bakmaları yeterlidir. Akli başında olan kimse, Alman toplumunun bir kültürün topluca yok edilmesini isteyeceğini iddia etmez. Bunu göz önüne alarak söylenebilir ki Hitler 5 milyondan fazla Yahudi'yi Alman toplumunu manipüle ederek, halk desteği olmadan bile, yok

---

¹⁰ Haffner, 152.

¹¹ Haffner, 155.

¹² Haffner, 160.

etmeyi becerebilmiştir. Dolayısıyla, nükleer silahların militarizmi azaltarak savaşı önleyeceği kuramı, İkinci Dünya Savaşı olayı üzerinde uygulanamamaktadır.

Toplumun kontrol altına alındığı bir ortamda, nükleer savaşa karşı çıkabilecek en önemli iç güç ordu olabilir. Ordu gibi bir kurumun varlığının devamı, sonuç getirmeyecek savaşlardan kaçınılmasına bağlıdır. Bu nedenle, Alman ordusu Hitler'in savaşı eğilimlerine karşı durabilirdi. Ancak tarih göstermektedir ki, İDS boyunca Hitler ve ordusu çok az konuda hemfikirdirler. Örneğin 1941'de Hitler SSCB'nin işgali anlamına gelen Barbarossa Operasyonu'nu başlatma emrini verdiğinde, karar ordunun Büyük Britanya üzerine odaklanması gerektiği yönündeki tavsiyesi göz ardı edilerek alınmıştı. Sonra Rusya işgali sırasında, Moskova'dan 20 mil uzakta, Hitler daha çok toprak almak istediğine karar verdi. Bu karar da, ordunun Moskova'nın kuşatmaya alınması yönündeki görüşü dikkate alınmayarak alınmıştı. Ayrıca, Hitler, Alman dışişleri bakanı ve yüksek rütbeli askerlerin muhalefetine rağmen, ABD'ye savaş ilan etti.¹³ Eğer Hitler bu durumların herhangi birisinde orduyu dinleseydi, Almanya'nın savaşı kazanabileceği düşünülebilir. Dolayısıyla, Hitler'in İDS boyunca ordunun görüşlerine olan direnişi göz önüne alınırsa, ordunun Hitler'i nükleer savaştan vazgeçiremeyeceği de önerilebilir.

Buna ek olarak, Hitler'in müzakerelere soğuk yaklaşımı, nükleer silahların yöneticileri daha dikkatli kararlar almaya ve müzakere yapmaya iten etkisini ortadan kaldırabilirdi. Bu, Fransız ve İngilizler'in yatıştırma politikalarına bakarak söylenebilir. Hitler sadece antlaşmaları bozmakla kalmamış, diplomasiyi kendi ana amacı olan savaşı engelleyecek bir bariyer olarak görmüştü. Dolayısıyla, İDS koşullarında, nükleer silahların müzakere yapmaya yol açacağı kuramı işlememektedir.

Yukarıda söylenenlerin ötesinde, Hitler'in çarpık ideolojisi, nükleer silahların dengeleyici güçler yaratması önünde bir engel olurdu. Daha önce bahsi geçtiği gibi, dünya hakimiyeti ve hayatta kalmak için birbirleriyle yarışan uluslar ve ırklara dair fikirleri, Hitler'i savaşın yararlı hatta gerekli olduğuna dair ikna etmişti. İngiltere, Rusya ve Birleşik Devletler'e savaş ilan ederek, Hitler şansını zorlayarak savaşmayı seçebileceğini göstermişti. Onun için, görece güçler ne olursa olsun, savaş bir gerekliliktir. Dolayısıyla, nükleer silahlar Hitler'i savaşmaktan vazgeçiremeyebilirdi.

En önemlisi, Hitler'in Alman toplumuna değer vermememesi, KYE'yi ortadan kaldırarak onu caydırılmaz yapmıştı. Alman hükümetinin 5000 üyesini tutuklayarak, Ardenler'deki saldırı emrini vererek, Doğu Almanya'nın boşaltılmasını emrederek (ç.n. Batı Almanya olması gerekiyor), Hitler kendi toplumuna bir değer vermediğini kanıtlamıştı. Alman toplumuna yönelik duyguları onun retorikine de yansımıştı. Örneğin, 'eğer bir gün Alman ulusu kendi varlığı için kan dökemeyecek kadar güçsüz duruma düşerse, bırakın mahvolsun ve daha güçlü bir güç tarafından yok edilsin...Onun için gözyaşı dökmem', demişti.¹⁴ Kaybedenin şüphesiz 'yol edileceği' bir nükleer savaştan daha fazla Hitler'in amacına daha iyi ne hizmet edebilirdi ki? Bu nedenle, diğerlerinin karşılık vererek toplumu yok etme kapasitesi Hitler'i etkilemezdi. Zira Almanlar'ın hayatına değer vermiyordu.

Sonuç

Nükleer silahlar savaşı engelleseler de, İkinci Dünya Savaşı'nı engelleyemeyebilirlerdi. Aslında, nükleer silahların İDS'yi yoğunlaştıracağı da iddia edilebilir. İngiltere ve Fransa, nükleer savaşa girmek için daha az gönüllü olabilirlerdi. Sonuçta, yatıştırma politikalarına devam ederlerdi. Bu da güç

¹³ Robert C. Daniels, 'Military History Online.'

<<http://www.militaryhistoryonline.com/wwii/articles/worstgeneral.aspx>> 4 Mayıs 2009.

¹⁴ Haffner, 160.

denmesini yatıştırılmaz Hitler'in lehine çevirerek onun savaşı başlatmak için daha çok bastırmasına yol açabilirdi. Yatıştırma ve saldırganlığın orantısız bir yoğunluğa ulaşması, savaş başladığında daha yoğun bir savaşa neden olabilirdi. Sonuç olarak, avantajını kaybetmeye başlayan taraf son bir çare olarak umutsuzca nükleer silahlara sarılabılırdı. Sonrasında dünya, ya da ondan geri kalan ne varsa, nükleer savaşın korkunç boyutlarını gerçekten öğrenmiş olurdu.